

מערך שיעור

מבוא - היכרות עם מפת ישראל - אזורי הארץ

עוגני השיעור

שכבת גיל: כיתה ו'

ציר מוביל: ארץ ציון וירושלים בליבה

רעיון מרכזי: מדינה נבנית מסיפורים של מקום, אנשים וערכים

נושא: סיפורה של הארץ ואזוריה

מיומנויות:

1. אוריינות לשונית - שימוש במושגים גאוגרפיים הקשורים לארץ

2. אוריינות מרחבית - קריאת מפה וחילוץ מידע

ערכים וסוגיות לדיון:

1. חזון, התמדה, חלוציות, אחריות לעתיד - כיצד אפשר להפוך מדבר למקום של חיים, חדשנות ועתיד?

2. אחריות, מעורבות, קיימות, אכפתיות - מה כל אחד מאיתנו יכול לעשות כדי לשמור על המדינה?

בין-תחומיות: אומנות, גאוגרפיה

מערך השיעור

פתיחה

מטרות:

- היכרות עם אזורי הארץ וייחודם.
- הבנה שיש דרכים שונות לחלק את הארץ (אקלים, גובה, אוכלוסייה).
- חיבור אישי למקום מגוריהם.

מה עושים?

1. נצפה בסרטון: [ישראל ממעוף הציפור](#)

- נשאל לפני הצפייה: כמה אזורים לדעתכם יש בישראל? איך זה בא לידי ביטוי בסרטון?

2. נסכם: בארץ יש אזורים שונים ואפשר לחלקם לפי קריטריונים שונים (אקלים, גובה, אוכלוסייה).

3. נשאל: באיזה אזור אתם גרים? מה מאפיין את האזור שלכם?

מה צריך?
מקרן/מחשב

למידה פעילה

מטרות:

- היכרות עם מפות היסטוריות.
- הבנת מסרים רעיוניים במפות מהעבר.
- השוואה בין מפות עתיקות לחדשות.

מה צריך?

מפת התלתן (נספח 1)

מפת מידבא (נספח 2)

[מפת ישראל](#) - יחידות נוף

מה עושים?

היכרות עם מפה - מפות עתיקות ומפות חדשות.

1. נציג לתלמידים את מפת התלתן (נספח 1) ונסביר: בספרייה הלאומית שמור אחד מהעותקים המקוריים של המפה, שיצא ב-1585.

- נשאל: איך יודעים שזאת מפה? מה המידע שאפשר להפיק מהמפה? מצאו את ירושלים במפה, מה אפשר להסיק מכך על מעמדה של ירושלים?

2. נציג את מפת מידבא (נספח 2) ונסביר:

מפת מידבא היא מפה עתיקה, שנחשפה בשנת 1884 ברצפת *פסיפס של כנסייה ביזנטית בעיר מידבא שבעבר הירדן. המפה פורסמה לראשונה רק בשנת 1897, וזכתה להכרה כעדות ייחודית מתקופת האימפריה הביזנטית. מדובר במפה הקדומה ביותר המתארת את ארץ ישראל, את נופיה ויישוביה, וכוללת תיאורים של ערים, מבנים, נהרות, צומח ועוד. היא מתוארכת לסביבות המאה ה-6 לספירה.

במרכז המפה מופיעה העיר ירושלים, כשהיא מתוארת בהבלטה ובפירוט רב – ביטוי לחשיבותה הרוחנית והדתית בעיני יוצרי המפה הביזנטיים.

*פסיפס = אבן ביוונית. פסיפס הוא יצירת אומנות עשויה מחלקים קטנים של אבן, זכוכית או חרס צבעוני, שמודבקים יחד ליצירת תמונה או דוגמה. פסיפסים שימשו לקישוט רצפות, קירות ותקרות, בעיקר בבתי תפילה ובמבנים חשובים בעת העתיקה.

- הביזנטים היו אנשים שחיו לפני הרבה שנים, בזמן שהנוצרים שלטו בארץ ישראל.

נשאל: מה מיוחד במפה הזו? איזה מידע אפשר להפיק ממנה?

3. נערוך השוואה בין שתי המפות.

4. נבקש מהתלמידים לחפש עוד סוגי מפות עתיקות וחדשות ולבחור אחת שאהבו ולהסביר למה (מפות תבליט, מפות מקוונות).
5. נראה מפה פיזית של ישראל ונסביר את המאפיינים של המפה.
 - יש להבחין במקרא בצבעי המפה המתארים גובה טופוגרפי (נספח 3).
6. נציג מפות נוספות ונתרגל את המאפיינים הנ"ל.
 - נזהה את האזורים השונים במפה: רמת הגולן, הגליל העליון, הגליל התחתון, עמק יזרעאל, הכרמל, הרי השומרון, הרי יהודה, מישור החוף, הערבה, הנגב, בקעת הירדן, בקעת כנרת, עמק החולה.
 - אפשר להיעזר גם במפה הזו
7. נתרגל על ידי חידון או משחק.

עיבוד וסיכום

מטרות:

- ביטוי יצירתי של הידע שנרכש.
- חיזוק שיתוף פעולה ועבודת צוות.
- פיתוח מודעות סביבתית תוך שימוש חוזר בחומרים.

מה עושים?

1. יצירת מפה מחומרים ממוחזרים.
2. נבקש מהתלמידים ליצור את מפת ארץ ישראל מהחומרים.
 - אפשר לעבוד בזוגות או בקבוצה.
 - על כל מפה לכלול את אזורי הארץ השונים, מקרא ושם.

מה צריך?

קרטונים,
עיתונים,
שאריות בדים,
קופסאות,
חומרי יצירה
פלסטלינה
דפים, צבעים

להמשך המסע

ניצור מפה של היישוב / סביבת בית הספר מפסיפס.

נספח 1: מפת התלתן של היינריך בונטינג מתוך :

<https://exhibition.nli.org.il/he/exhibition-items/bunting-clover-leaf-map>

נספח 2: מפת מידבא מתוך: [בקודות ציון ברובע היהודי](#)